

Araştırma Makalesi/ Research Article

COVID-19 Salgını Sürecinde Ebelik Öğrencilerinin Depresyon, Anksiyete ve Stres Düzeylerinin İncelenmesi

Depression, Anxiety and Stress Levels of Midwifery Students During COVID-19 Outbreak Process

Emine Koç¹ Şükran Başgöl¹

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Samsun, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 11/11/2021

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 31/07/2022

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Türkiye, Published online: 01/09/2023

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı, COVID-19 salgını sürecinde ebelik öğrencilerinin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin belirlenmesidir. **Yöntem:** Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırma 10 Mayıs-10 Haziran 2020 tarihleri arasında Samsun'da bir üniversitenin ebelik bölümünde eğitim gören 336 öğrenci ile online olarak gerçekleştirilmiştir. Veriler; kişisel bilgi formu ve Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği-21 kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 20.62±2.24'dir ve tamamına yakını (%98.8) bekarlıdır. Öğrencilerin %21.8'inde orta düzeyde orta düzeyde depresyon, %18.4'ünde hafif düzeyde anksiyete, %13.1'inde hafif düzeyde stres belirtileri saptanmıştır. Öğrencilerin depresyon, anksiyete ve stres alt boyut puanları ile yaş, sınıf, medeni durum, çalışma durumu, kronik hastalığa sahip olma değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yok iken (p>0.05), salgın öncesi ruhsal sorunlar için destek alma değişkeni, salgın sürecinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyma değişkeni ve salgın sürecinde günlük ortalama COVID-19 hakkında haber izleme saat değişkeni arasında anlamlı düzeyde fark saptanmıştır (p<0.05).

Sonuç: Öğrencilerin %48.6'sında depresyon, %30.7'sinde anksiyete ve %32.7'sinde stres belirtileri farklı düzeylerde saptanmıştır. Bu doğrultuda, öğrencilerin ulaşılabilir rehberlik hizmeti alabilmesi önerilmektedir. Özellikle, üniversite yönetimlerinin öğrencilere sunulan psikolojik destek ve danışmanlık sistemlerini COVID-19 pandemi süreci ve sonrasında artırması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, depresyon, anksiyete, stres, öğrenci ebe

ABSTRACT

Objective: In this study, it is aimed to determine the levels of depression, anxiety and stress of midwifery students during the COVID-19 outbreak process.

Methods: This is a descriptive and cross-sectional study. The research was carried out online with 336 students studying in the midwifery department of a university in Samsun between 10th of May and 10th of June. The data were collected by personal information form and Depression, Anxiety, Stress Scale-21. Descriptive statistical methods were used to evaluate the data.

Results: The average age of the students was 20.62±2.24 and almost all of them (98.8%) are single. 21.8% of the students had moderate depression, 18.4% mild anxiety, and 13.1% mild stress symptoms. While there was no statistically significant difference between the depression, anxiety and stress subscale scores of the students and the variables of age, class, marital status, working status, and chronic disease (p>0.05), there was a significant difference between the variable of getting support for psychiatric problems before the outbreak, the need for psychological support variable and the daily news monitoring time variable about COVID-19 during the pandemic process and depression, anxiety and stress subscale scores of the students (p<0.05).

Conclusion: The symptoms of depression in 48.6%, anxiety in 30.7% and stress in 32.7% of students were detected at different levels. In this direction, it is recommended that students receive accessible guidance services. In particular, it is very important that university administrations increase the psychological support and counseling systems offered to students during and after the COVID-19 pandemic.

Keywords: COVID-19, depression, anxiety, stress, midwifery student

ORCID IDs of the authors: EK: 0000-0003-4333-6797; ŞB: 0000-0001-9451-4544

Sorumlu yazar/Corresponding author: Dr. Öğr. Üyesi Şükran Başgöl

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Samsun, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: sukran.basgol@omu.edu.tr

Atf/Citation: Koç K, Başgöl Ş. (2023). COVID-19 salgını sürecinde ebelik öğrencilerinin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin incelenmesi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 6(2),467-473. DOI:10.38108/ouhcd.1020771

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Çin'in Wuhan kentinde Aralık 2019'da ortaya çıkan koronavirüs (COVID-19) salgını kontrol altına alınamayıp kısa sürede tüm dünyaya yayılarak pandemi halini almıştır (Wang ve ark., 2020). Literatürde, yaşlılar, gebeler, kadınlar, öğrenciler ve çocuklar gibi özel grupların COVID-19 pandemi sürecinden daha fazla etkilendiği vurgulanırken, bu etkilenmenin sadece biyolojik değil, psikolojik olarak da oldukça önemli olduğu tartışılmaktadır. Nitekim, öldürücü virüse karşı alınan önlemler ve sürecin belirsizliğine ilişkin ülkemizde de pek çok kişinin yaşamında değişiklikler meydana gelmiştir. Bireylerde kaygı, öfke, yalnızlık, depresyon, anksiyete, stres, panik atak gibi ruhsal sorunlar görülmeye başlamıştır (Aktöz ve ark., 2020).

İçinde bulunduğumuz COVID-19 salgını sürecinde, kişilerin özgürlüklerinin kısıtlanması, bununla beraber işini kaybetme, hasta olma, sevdiklerini kaybetme gibi korkular neticesinde psikolojik olarak yıprandıkları görülmektedir. Yapılan birçok çalışmada, salgın hastalıkların insanlarda büyük bir travma oluşturduğu, depresyon, anksiyete ve stres düzeyini yükselttiği bildirilmiştir (Göksu ve Kumcağız, 2020; Hamaideh ve ark., 2022; Zhang ve ark., 2020). Yine süreçle ilgili belirsizlikler kaygı ve gerginlik düzeyinin artmasına neden olabilmektedir (Yıldız ve ark., 2020). Bu süreçte üniversite öğrencilerinin yaşamında da pek çok değişiklikler gerçekleşmiş ve halen süreçle ilgili belirsizlikler de devam etmektedir.

Öğrencilerin 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı bahar döneminde yüz yüze eğitimlerini tamamlayamadan uzaktan öğretime geçmesi, yaşadıkları öğrenci evleri, yurtları geçici süre ile bıraktıklarını düşünürken bu sürecin uzaması, uygulamalı dersleri hastane ortamında gerçekleştirememeleri, gelecek dönem öğretim hayatındaki belirsizlikler, mezuniyet kriterlerini tamamlayıp tamamlayamama konusundaki endişeler gibi pek çok faktörün ruhsal sorunlara yol açabileceği düşünülmektedir (Aşkan ve ark., 2021). Bu nedenle, çalışmada COVID-19 salgınında ebellek öğrencilerinin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin belirlenmesi amaçlanarak, çalışma sonuçlarının akademisyenler tarafından bilinmesi/fark edilmesi, öğrenciye yaklaşımın ona göre düzenlenmesi, gerekli durumda psikolojik destek olunmasına katkı sağlaması açısından da oldukça önemlidir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı kesitsel türde yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında Samsun'da bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebellek bölümünde öğrenim gören toplam 365 öğrenci oluşturmuştur. Evreni bilinen örneklem formülüne göre (%5 sapma, %95 güven düzeyinde) en az örneklem büyüklüğü 187 öğrenci olarak hesaplanmıştır. Çalışmanın örneklemini 10 Mayıs-10 Haziran 2020 tarihleri arasında çalışmaya katılmaya gönüllü olan, Türkçe anlamada zorluk yaşamayan, tanı konulmuş psikiyatrik hastalığı olmayan, çevrimiçi olarak e-mail adreslerine gönderilen veri toplama formlarını eksiksiz dolduran 336 ebellek bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Evrenin %92'sine ulaşılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu ile Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği (DASÖ-21) kullanılmıştır. Veri toplama formunun ilk sayfasında bilgilendirilmiş onam yer almıştır. Bilgilendirilmiş onamı onaylayan öğrenci soru formuna geçerek soruları cevaplandırmıştır.

Kişisel Bilgi Formu; araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmış, öğrencilerin yaş, sınıf, uyruk, medeni durum, sağlık güvencesi, çalışma durumu, aile tipi gibi sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik toplam 20 sorudan oluşmuştur (Hamaideh ve ark., 2022; İslam ve ark., 2020).

Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği (DASÖ-21); Lovibond ve Lovibond tarafından 1995 yılında Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği (DASÖ-42) geliştirilmiştir (Lovibond ve Lovibond, 1995). Sarıçam tarafından geçerlik ve güvenilirliği yapılmış, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı depresyon alt ölçeği için $\alpha=0.87$, anksiyete alt ölçeği için $\alpha=0.85$ ve stres alt ölçeği için $\alpha=0.81$ olarak bildirilmiştir. DASÖ-21'in bu çalışma için Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayıları depresyon, anksiyete ve stres alt boyutları için sırasıyla 0.84, 0.73 ve 0.84 olarak bulunmuştur. Türkçe geçerlilik güvenilirliği yapılan ölçek likert tipi bir ölçek olup 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki her bir madde "0" bana hiç uygun değil, "1" bana biraz uygun, "2" bana genellikle uygun ve "3" bana tamamen uygun şeklindeki 4'lü likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir (Sarıçam, 2018). Depresyon, anksiyete ve stres boyutlarının her birinden alınan puanların yüksek olması, bireyin bu probleme sahip olduğunu gösterir. Sınıflandırılmasında ise normal, hafif, orta,

ağır ve çok ağır olmak üzere 5 kategoride değerlendirilir. Buna göre; normal kategorisinde; depresyon (0-9 puan), anksiyete (0-7 puan), stres (0-14 puan), hafif kategorisinde; depresyon (10-13 puan), anksiyete (8-9 puan), stres (10-15 puan), orta kategorisinde; depresyon (14-20 puan), anksiyete (10-14 puan), stres (19-25 puan), ileri kategorisinde; depresyon (21-27 puan), anksiyete (15-19 puan), stres (26-33 puan) ve çok ileri kategorisinde depresyon (28 ve üzeri puan), anksiyete (20 ve üzeri puan), stres (34 ve üzeri puan) olarak değerlendirilir (Üstün ve Bayar, 2015).

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 20.0 ve excel programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde; aritmetik ortalama, standart sapma, minimum, maksimum değerler, frekans, yüzde, Student's-t testi kullanılmıştır. Araştırmada bağımsız değişkenlerin ölçek alt boyut puanları karşılaştırılmasında verilerin normal dağılımı skewness-kurtosis testleri ile incelenmiştir. Normal dağılım göstermeyen verilerde değişkenlerdeki gruplara göre, bağımsız gruplarda Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır. Gruplar arasındaki fark Post Hoc Test olan Tamhane's T2 ile analiz edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.62 ± 2.24 (min:17- max:39)'dir. Öğrencilerin tamamına yakını (%98.8) bekar ve evli olan 4 kişiden 2'sinin çocuğu vardır. Öğrencilerin %10.7'si salgın öncesi çalışmakta iken, bu çalışanların %55.5'i salgın sürecinde işten çıkarılmış, 27.7'si esnek çalışmaya geçirilmiş ve %16.8'i çalışmaya devam etmiştir. Öğrencilerin %96.1'i herhangi bir kronik hastalığı olmadığını belirtirken, kronik hastalığı olan 13 kişi ise kronik böbrek yetmezliği, kalp ritm bozukluğu, astım (3 kişi), tip 1 diyabet (2 kişi), polikistik over sendromu (2 kişi), ankilozan spondilit, anemi, obezite ve hipertansiyon hastalıklarının olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %14.9'u daha önce ruhsal sorunları için destek alırken, %21.7'si salgın sürecinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%83.3) sigara kullanmıyor iken %2.4'ü de salgın sürecinde sigara kullanmayı bırakmıştır (Tablo 1).

Araştırmaya katılan bireylerin tamamına yakını (%99.1) COVID-19 salgını nedeni ile sevdiği birinin ölmediğini, yarından fazlası da (%53.6) salgın

sürecinde COVID-19 hakkında günde 1-2 saat haber izlediğini/takip ettiğini belirtmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine göre dağılımı (n:336)

Değişkenler	n	%	
Yaş (ort±SS)20.62±2.24) (min:17- max:39)			
Sınıf	1.sınıf	87	25.8
	2.sınıf	82	24.4
	3.sınıf	83	24.7
	4.sınıf	84	25.1
Uyruğu	T.C.	299	89
	Yabancı	37	11
Medeni durum	Bekar	332	98.8
	Evli	4	1.2
Sağlık güvencesi	Var	276	82.1
	Yok	60	17.9
Çalışma durumu	Çalışıyor	36	10.7
	Çalışmıyor	300	89.3
Salgın sürecinde en uzun yaşadığı yerleşim yeri	Köy	55	16.4
	İlçe	103	30.7
	Şehir	172	51.2
Salgın sürecinde kaldığı-yaşadığı konut	Yurtdışı	6	1.8
	Apartman dairesi	188	56
	Müstakil ev	121	36
	Site, lojman	27	8
Aile gelir durumu	Gelir giderden az	101	30.1
	Gelir giderle eşit Gelir giderinden fazla	201	59.8
Aile tipi	Çekirdek aile	263	78.3
	Geniş aile	73	21.7
Kronik hastalığa sahip olma	Evet	13	3.9
	Hayır	323	96.1
Düzenli ilaç kullanma durumu	Evet	23	6.8
	Hayır	313	93.2
Salgın öncesi ruhsal sorunlar için destek alma durumu	Evet	50	14.9
	Hayır	286	85.1
Sigara kullanma durumu	Evet	38	11.3
	Hayır Salgın sürecinde bıraktım	290	86.3
		8	2.4

Katılımcıların depresyon düzeyi ortalama puanı 5.02 ± 3.95 (min=0, max=19), anksiyete düzeyi ortalama puanı 2.63 ± 2.53 (min=0, max=16) ve stres düzeyi ortalama puanı 6.41 ± 4.25 (min=0, max=22) olarak bulunmuştur. Öğrencilerin %48.6'sında depresyon, %30.7'sinde anksiyete ve %32.7'sinde stres belirtileri hafif, orta ve ileri olmak üzere farklı düzeylerde saptanmıştır (Tablo 3).

Öğrencilerin salgın öncesi ruhsal sorunlar için destek alma değişkeni ile DASÖ-21 alt boyut puanları karşılaştırılmasında ise depresyon ($t=2.553$, $p=0.012$), anksiyete ($z_{mw}=-2.592$, $p=0.010$) ve stres ($t=2.952$, $p=0.005$) düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Benzer olarak, öğrencilerin salgın sürecinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyma

değişkeni ile de depresyon ($t=8.376$, $p\leq 0.001$), anksiyete ($z_{mw}=-7.109$, $p<0.001$) ve stres ($t=8.548$, $p<0.001$) düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 2. Salgın sürecine ilişkin sorgulanan değişkenlerin dağılımı (n:336)

Değişkenler		n	%
Salgın sürecinde kronik hastalığı olan ya da 65 yaş üzeri birey ile aynı evde yaşama durumu	Evet	136	40.5
	Hayır	200	59.5
Salgın sürecinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyma	Evet	73	21.7
	Hayır	263	78.3
Salgın sürecinde COVID-19 nedeni ile sevdiği birinin ölmesi	Evet	3	0.9
	Hayır	333	99.1
Salgın sürecinde günlük ortalama COVID-19 hakkında haber izleme/takip etme durumu	Hiç izlemeyen	7	2.1
	1-2 saat	180	53.6
	3 saat ve üzeri	149	44.3

Tablo 3. Öğrencilerin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin dağılımı (n=336)

DASÖ-21 alt boyut düzeyleri	Depresyon		Anksiyete		Stres	
	n	%	n	%	n	%
Normal	191	51.4	233	69.3	22	67.3
Hafif	60	17.8	62	18.4	44	13.1
Orta	73	21.8	23	6.9	35	10.4
İleri	16	4.8	10	3.0	20	5.9
Çok ileri	14	4.2	8	2.4	11	3.3

Öğrencilerin salgın sürecinde kronik hastalığı olan ya da 65 yaş üzeri birey ile aynı evde yaşama değişkeni ile depresyon ($t=0.936$, $p=0.350$), anksiyete ($z_{mw}=-0.395$, $p=0.693$) ve stres ($t=0.395$, $p=0.693$) düzeyleri arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin depresyon düzeyleri salgın sürecinde günlük ortalama COVID-19 hakkında haber izleme saatlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (KW=6.691, SD=2, $p=0.035$). Benzer olarak, anksiyete düzeyleri (KW=13.326, SD=2, $p=0.001$) ve stres düzeyleri (KW=8.377, SD=2, $p=0.015$) ile de COVID-19 hakkında haber izleme saatlerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Posthoc Tamhane's T2 test sonucuna göre COVID-19 haberlerini 3 saat ve üzeri

izleyen öğrencilerin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin ortalama 1-2 saat izleyenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tartışma

Salgın hastalık süreçlerinde insanlar mevcut hastalıktan dolayı direkt ve dolaylı olarak etkilenebilmektedir. Özellikle yaşadığımız COVID-19 sürecinde insanlarda çaresizlik, sıkılma, yalnızlık hissi, depresyon, ölme korkusu gibi tepkilerin yaygın olarak yaşandığı bildirilmiştir (Aşkan ve ark., 2021). Bu çalışmada da COVID-19 sürecinden en fazla etkilenen gruplardan biri olan üniversite öğrencilerinin yaşadıkları depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin yarıya yakınında (%48.6) depresyon belirtileri gözlenirken, anksiyete (%30.7) ve stres (%32.7) düzeylerinde de önemli düzeyde yükselme mevcuttur. Çin'de 1210 birey üzerinde DASÖ-21 ölçeği kullanılarak yapılan genel popülasyonlu çalışmada da kadınların ve öğrencilerin depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (Wang ve ark., 2020). Benzer olarak, Chang ve ark. (2020)'nın COVID-19 sürecinde üniversite öğrencilerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin %21.16'sının depresyon ve %26'sının anksiyete belirtileri gösterdiği bildirilmiştir. Çin'de tıp fakültesi öğrencilerinde yapılan diğer bir çalışmada da çoğunluğunu (%67.8) kadınların oluşturduğu üniversite öğrencilerinin %24.9'unda anksiyete belirtileri olduğu bildirilmiştir (Cao ve ark., 2020). İspanyol üniversite öğrencilerinde yapılan benzer çalışmada da, öğrencilerin %34.19'unun depresyon, %21.34'ünün anksiyete ve %28.14'ünün stres belirtileri gösterdiği bildirilmiştir (Odrizola-González ve ark., 2020). Buna göre, çalışma sonuçları literatür ile uyumlu olup, oranların farklı ölçekler ile farklı örnekleme uygulanmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Literatürde, depresyon, anksiyete ve stres belirtilerinin kadınlarda erkeklere göre daha fazla görüldüğü bildirilmiştir (Cao ve ark., 2020; Chang ve ark., 2020; Özdin ve Özdin, 2020; Yıldız ve ark., 2020). Türkiye'de koronavirus sürecinde evlerinde kalan üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada, depresyon düzeylerinin kadın öğrencilerde daha yüksek olduğu bulunmuştur (Serin ve Koç, 2020). Luo ve ark.'nın (2020) Türkiye'nin de dahil olduğu 17 ülkeyi kapsayan 162.639 örneklemin incelendiği sistematik review ve meta-analiz çalışmasında da COVID-19'un psikolojik ve mental etkilerine ilişkin kadınların yüksek riskli grupta olduğu vurgulanmıştır.

Çalışmada, diğer anlamlı değişkenler olarak hemşirelik, sosyal izolasyon ve COVID-19 ile ilgili

haberler izlemek için daha fazla zaman harcama olarak bildirilmiştir (Luo ve ark., 2020).

Tablo 4. Öğrencilerin depresyon, anksiyete ve stres durumları ile bazı değişkenlerin karşılaştırılması (n=336)

Değişkenler	n (%)	Depresyon	Anksiyete	Stres	
		X ±SS	X ±SS	X ±SS	
Salgın öncesi ruhsal sorunlar için destek alma durumu	Evet	50 (14.9)	6.32 ±4.60	0.63±0.58	8.35±5.16
	Hayır	286 (85.1)	4.80±3.79	0.40±0.378	6.07±3.99
Test değeri			t=2.553 p=0.012	z _{mw} =-2.592 p=0.010	t=2.952 p=0.005
Salgın sürecinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyma	Evet	73 (21.7)	8.64±4.40	0.77±0.52	10.35±4.70
	Hayır	263 (78.3)	4.02±3.17	0.34±0.33	5.31± 3.39
Test değeri			t=8.376 p≤0.001	z _{mw} =-7.109 p<0.001	t=8.548 p<0.001
Salgın sürecinde kronik hastalığı olan ya da 65 yaş üzeri birey ile aynı evde yaşama durumu	Evet	136 (40.5)	5.27±4.22	0.44±0.40	6.52±4.41
	Hayır	200 (59.5)	4.86±3.77	0.43±0.43	6.33±4.15
Test değeri			t=0.936 p=0.350	z _{mw} =-0.395 p=0.693	t=0.395 p=0.693
Salgın sürecinde günlük ortalama Kovid 19 hakkında haber izleme/takip etme durumu*	Hiç ¹	7 (2.1)	3.00	1.00	3.00
	izlemeyen		min:0, max:9	min:1, max:8	min:1, max:18
	Ort. 1-2 saat ²	180 (53.6)	4.00	1.00	5.00
	Ort 3 saat ve üzeri ³	149 (44.3)	5.00	3.00	6.00
Test değeri			min:0, max:19	min:0, max:10	min:0, max:22
Test değeri			KW= 6.691 p=0.035	KW = 13.326 p=0.001	KW = 8.377 p=0.015
Post Hoc Test/Tamhane's T2					
3>2					

t: Student's-t test, KW: Kruskal Wallis, z_{mw}: Mann-Whitney U testi, *ortanca değerleri verilmiştir.

Luo ve ark.(2020)'nın geniş kapsamlı sistematik review ve meta-analiz çalışmasında vurgulanan COVID-19 ile ilgili haber izleme değişkeninin anlamlı bulunması, bu çalışmada da benzer bulunmuştur. Nitekim, COVID-19 haberlerini 3 saat ve üzeri izleyen öğrencilerin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin ortalama 1-2 saat izleyenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum, izlenen haberde bilgi kirliliği/yanlış bilginin yayılmasından kaynaklanabileceğini düşündürmektedir.

Türkiye Psikiyatri Derneği tarafından yayınlanan COVID-19 sürecinin ruhsal etkilerinin açıklandığı rehberde, karantinanın depresyon, anksiyete ve stres bozukluklarına neden olabileceği, bu durumun karantina öncesi ruhsal hastalığı olanlarda daha da olumsuz etkiler yaratabileceği vurgulanmıştır (Yıldız ve ark., 2020). Bu çalışmada da benzer olarak öğrencilerin salgın öncesi ruhsal sorunlar için destek alma değişkeni ile depresyon, anksiyete ve stres alt boyut puanları karşılaştırmasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Özdin ve Özdin (2020) koronavirüs sürecinde Türkiye popülasyonunda

yaptıkları tanımlayıcı çalışmasında bireylerin önceden psikiyatrik hastalığa sahip olmaları ile anksiyete belirtileri göstermelerinin ilişkili olduğunu bildirirken (Özdin ve Özdin, 2020), benzer sonuçlar Çin'de yapılan çalışmada da bulunmuştur (Fernández-Aranda ve ark., 2020). Ancak, Vindegaard ve Eriksen Benros'un (2020) COVID-19 pandemisinin ruh sağlığına olan etkilerini belirlemek amacıyla yaptıkları sistematik review çalışmasında ise COVID-19'un önceden psikiyatrik hastalığı olan bireylerde olan etkilerinin henüz yetersiz olduğu ve bu konuda yapılacak daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır (Vindegaard ve Eriksen Benros, 2020).

Sonuç ve Öneriler

COVID- 19 pandemisi biyolojik etkileri ile beraber insanlarda psikolojik sorunlara da neden olabilmektedir. Çalışmada, öğrencilerde hafif, orta ve ileri düzeyde depresyon, anksiyete ve stres belirtilerinin görüldüğü saptanmıştır. Dolayısıyla, COVID-19'dan en fazla etkilenebilecek riskli

grupların tanımlanarak psikososyal desteklerin planlanması toplum ruh sağlığının korunması açısından oldukça önemlidir (Aşkan ve ark., 2021; UNICEF, 2020). Nitekim, bu çalışmanın örneklemini de riskli grup olarak tanımlanan kadınlar ve öğrenciler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, çalışma sonuçları literatüre oldukça faydalı olacaktır.

Üniversite öğrencilerinin ruhsal durumlarının değerlendirilmesi ve güçlendirilmesi amacıyla fakültelerin danışmanlık sistemlerinin aktif olması, öğretim üyeleri ve yöneticilerinin öğrenciler ile etkili iletişim içerisinde olmaları, öğrencilerin ulaşılabilir rehberlik hizmeti alabilmesi önerilmektedir (Bahadır-Yılmaz ve Yüksel, 2022).

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (Kabul No:392/23.06.2020).

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: EK,ŞB; Tasarım: EK,ŞB; Danışmanlık: EK,ŞB; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: EK; Analiz ve/veya Yorum: ŞB; Kaynak tarama; EK,ŞB Makalenin Yazımı: EK,ŞB.; Eleştirel inceleme: EK.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu çalışma için herhangi bir kurum veya kuruluşun finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Bu çalışma öğrencilere sunulan psikolojik destek ve danışmanlık sistemlerinin genişletilmesine ilişkin üniversite yönetimlerine somut sonuçlar sunmaktadır.
- Çalışma ile COVID-19 pandemisinin toplum ruh sağlığında riskli grup olarak tanımlanan kadın öğrencilerde psikolojik sorunlara neden olduğu bulunmuştur.
- Öğrencilerde farklı düzeylerde depresyon, anksiyete ve stres belirtileri saptanmıştır.

Kaynaklar

- Aktoz M, Altay H, Aslanger E, Atalar E, Aytekin V, Baykan AO, ve ark. (2020). Türk Kardiyoloji Derneği Uzlaşma Raporu: COVID-19 pandemisi ve kardiyovasküler hastalıklar konusunda bilinmesi gerekenler. Türk Kardiyoloji Derneği Arşivi, 1, 1-48.
- Aşkan T, Çayköylü A, Özkan B. (2021). Psikiyatri Hemşireliği Bakış Açısıyla Salgın Hastalık Psikolojisi. Uluslararası Çalışmalar Dergisi, 5 (1), 69-82.
- Bahadır-Yılmaz E, Yüksel A. (2022). Effect of the psychosocial adjustment program on midwifery

students' anxiety and psychological well-being during the COVID-19 pandemic. European Journal of Midwifery, 6, 1-2.

- Cao W, Fang Z, Hou G, Han M, Xu X, Dong J, et al. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. Psychiatry Research, 287, 112934. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112934>
- Chang J, Yuan Y, Wang D. (2020). Mental health status and its influencing factors among college students during the epidemic of COVID-19. Journal of Southern Medical University, 40(2), 171-176.
- Fernández-Aranda F, Casas M, Claes L, Bryan DC, Favaro A, Granero R, et al. (2020). COVID-19 and implications for eating disorders. European Eating Disorders Review. The Journal of The Eating Disorders Association, 28(3), 239-245.
- Göksu Ö, Kumcağız H. (2020). COVID-19 Salgınında Bireylerde Algılanan Stres Düzeyi ve Kaygı Düzeyleri. Turkish Studies, 15(4), 463-479.
- Hamaideh S H, Al-Modallal H, Tanash MA, Hamdan-Mansour A. (2022). Depression, anxiety and stress among undergraduate students during COVID-19 outbreak and "home-quarantine". Nursing Open, 9(2), 1423-1431.
- Islam, M. A., Barna, S. D., Raihan, H., Khan, M. N. A., Hossain, M. T. (2020). Depression and anxiety among university students during the COVID-19 pandemic in Bangladesh: A web-based cross-sectional survey. PloS one, 15(8), e0238162.
- Lovibond PF, Lovibond SH. (1995). The structure of negative emotional states: comparison of the Depression Anxiety Stress Scales (DASS) with the Beck Depression and Anxiety Inventories. Behaviour Research and Therapy, 33(3), 335-43.
- Luo M, Guo L, Yu M, Wang H. (2020). The psychological and mental impact of coronavirus disease 2019 (COVID-19) on medical staff and general public - A systematic review and meta-analysis. Psychiatry Research, 291, 113190. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113190>
- Odrizola-González P, Planchuelo-Gómez Á, Iruñtia MJ, de Luis-García R. (2020). Psychological effects of the COVID-19 outbreak and lockdown among students and workers of a Spanish university. Psychiatry Research, 290, 113108. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113108>
- Özdin S, Özdin Ş. (2020). Levels and predictors of anxiety, depression and health anxiety during COVID-19 pandemic in Turkish society: The importance of gender. International Journal of Social Psychiatry, 66(5), 504-511.
- Sarıçam H. (2018). The psychometric properties of Turkish version of Depression Anxiety Stress Scale-21 (DASS-21) in health control and clinical samples. Journal of Cognitive-Behavioral Psychotherapy and Research, 7(1), 19-30.

- Serin E, Koç MC. (2020). Examination of the eating behaviours and depression states of the university students who stay at home during the coronavirus pandemic in terms of different variables. *Progress in Nutrition*, 22(1), 33-43.
- UNICEF. Briefing on addressing mental health and psychosocial aspects of COVID-19 Outbreak. Erişim tarihi: 10 Haziran, 2020, <https://www.unicef.org/ukraine/en/reports/addressing-mental-health-and-psychosocial-aspects- COVID-19 -outbreak>
- Üstün A, Bayar A. (2015). Üniversite öğrencilerinin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4, 384-390.
- Vindegard N, Eriksen BM. (2020). COVID-19 pandemic and mental health consequences: Systematic review of the current evidence. *Brain, Behavior and Immunity*, 89, 531-542.
- Wang C, Pan R, Wan X, Tan Y, Xu L, Ho CS, et al. (2020). Immediate Psychological Responses and Associated Factors during the Initial Stage of the 2019 Coronavirus Disease (COVID-19) Epidemic among the General Population in China. *International Journal of Environmental Research And Public Health*, 17(5), 1729. <https://doi.org/10.3390/ijerph17051729>
- Wang D, Hu B, Hu C, Zhu F, Liu X, Zhang J et al. (2020). Clinical characteristics of 138 hospitalized patients with 2019 novel coronavirus-infected pneumonia in Wuhan, China. *The Journal of the American Medical Association*, 323(11), 1061–1069.
- Yıldız İ, Çıkrıkçılı U, Yüksel Ş.(2020). Türk Psikiyatri Derneği Ruhsal Travma ve Afet Çalışma Birimi, Karantinanın ruhsal etkileri ve koruyucu önlemler. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2020, <https://www.psikiyatri.org.tr/TPDDData/Uploads/files/KarantinaCOVID.pdf>
- Zhang WR, Wang K, Yin L, Zhao WF, Xue Q, Peng M, et al. (2020). Mental health and psychosocial problems of medical health workers during the COVID-19 epidemic in China. *Psychotherapy and Psychosomatic*, 9, 1-9